

"בראי המחקר", גיליון מספר 7 (II - 2017)

"האחר הוא אני" – הספקטרום האוטוטיסטי בראי החברתי

מערכת כתב העת "בראי המחקר"

מנהל המערכת: סעיד ענבوسی

עורכת ראשית: שלומית סדרס-ליבוביץ

עורך משנה: בנימין ווניקוב

עורכת לשונית: אלישבע מאי

מידען: בנימין ווניקוב

חברי המערכת: סעיד ענבوسی, שלומית סדרס-ליבוביץ, בנימין ווניקוב, טליה קריים

הפקה: החברה למתנ"סים, מרכזים קהילתיים בישראל בע"מ (חל"צ)

דבר המערכת

גיליון זה עוסק בחשיבות של ביסוס תודעה חברתית לגבי שילוב חברתי של ילדים-נוער ומבוגרים על הספקטרום האוטוטיסטי בקהילה. כידוע, קיומה של התנהגות חברתית בה מתקיימת אינטראקציה בין האדם לאחרים בסביבתו הינה מאפיין של החברה האנושית. לצורך קיום התנהגות חברתית תקינה נדרש האדם ליכולת חברתית מוכללת הדורשת לבצע אינטגרציה בין שלושה מרכיבים עיקריים: קוגניציה חברתית, הבנה רגשית ויכולת התנהגותית. ילדים על הרצף האוטוטיסטי מתאפיינים בקושי מובהק באינטראקציה חברתית הדדית, תקשורת ותחומי עניין ודפוסי התנהגות מחזוריים ומוגבלים. על כן, תמרון בעולם החברתי מהווה את אחד מן האתגרים הקשים ביותר העומדים בפני אדם המצוי על הרצף האוטוטיסטי.

הספרות המקצועית מצביעה על כך, שבדידות הינה רגש מרכזי בתפקוד חברתי של ילדים ונוער, משום שהיא מהווה גורם מניע חזק עבורם וזאת בשל רצונם להיות מעורבים בקשרים חברתיים עם בני גילם. בחינתה של תחושת בדידות בקרב ילדים מאפשרת קבלת אינדיקציה על הצורך ועל הרצון שלהם במעורבות חברתית. הצורך וה- DRIVE של הילד האוטוטיסט לקחת חלק בפעילות חברתית אינו ברור. העובדה, שהוא אינו יוזם מגע חברתי אינה מצביעה בהכרח על כך, שאין לו צורך חברתי, אלא יכולה להצביע על כך, שהילד איננו יודע איך ליזום קשר, משום שהעולם החברתי קשה ומורכב מאוד לגביו - והוא מוותר. ולכן מסגרת הפעילות הקבוצתית הקהילה יכולה להיות מקור הן לאתגרים והן להזדמנויות לפיתוח כישורים חברתיים ומערכות יחסים עם חברי קבוצת השווים.

השאיפה לשלב נוער על הרצף האוטוטיסטי תרמה להעמקת המחקר בנושא של תכניות התערבות, שמטרתן היא פיתוח מיומנויות חברתיות. ממצאי תכניות התערבות מצביעים על כך, שקיומם של קשרי חברות, בילוי משותף ומסגרת של מפגשים חברתיים תורמים לשיפור משמעותי ועלייה בתדירות המעורבות החברתית. יתרה מזאת, הספרות המחקרית מבססת את התפיסה כי פיתוח כישורים חברתיים בקרב קבוצות פעילות על רצף האוטוטיזם הוא אפקטיבי, בשני מישורי פעולה: האחד, קבוצות מובחנות התורמות להעצמה האישית וחברתית. השני, שילובם באירועים ופעילויות קהילתיות בקהילה.

החברה למתנ"סים חרטה על דגלה ניהול מסגרות מתקדמות של חינוך משלים, למידה כאורח חיים ומתן מענה שוויוני וכולל לחברי הקהילה בעלי הצרכים המיוחדים, בגישה קהילתית ועל רצף כל הגילאים. תכנית "רעים" מיישמת ייעוד זה באמצעות פעילות במרחב הקהילתי. התכנית מהווה מסגרת חברתית חמה ותומכת, הנותנת מענה לילדים, נוער ומבוגרים בספקטרום האוטיסטי הן כקבוצות מובחנות והן כקבוצות משולבות באמצעות הקנייה של "ארגז כלים" של מיומנויות חברתיות. זאת על מנת, שכל משתתף ירגיש תחושת משמעות ושייכות לחברה ולקהילה.

קריאה מהנה
שלומית סדרס-ליבוביץ